

ન્યુ ગાલા અસાઇનમેન્ડ 2022 સોલ્યુશન

ધોરણ - 10 ગુજરાતી

Question Paper - 1

વિભાગ - D

53. નીચે આપેલી પંક્તિઓનો આશરે પંદર વાક્યોમાં અર્થવિસ્તાર

બુદ્ધિમુક્તિ માટે ગુણવત્ત્વ

OCEAN

કલાસીસ

કરો : (ગમે તે એક) (4)

(1) આવ નહીં, આદર નહીં, નહીં નયનોમાં નેહ,

તે ઘર કદી ન જઈએ, કંચન વરસે મેહ.

►આ પંક્તિઓમાં કવિ કહે છે કે જેઓ આપણને આવકાર આપે નહિં,

આદર આપે નહિં અને જેમની આંખોમાં આપણા માટે પ્રેમ ન હોય

તેમને ઘેર સોનાનો વરસાદ વરસતો હોય તોપણ આપણે ન જવું

જોઈએ.

દરેક મનુષ્યને પોતાનું સ્વમાન વહાલું હોવું જોઈએ.
કોઈ શ્રીમંત વ્યક્તિને ઘેર જવામાં આપણું સ્વમાન જળવાતું ન
હોય તો આપણે તેને ઘેર ન જવું જોઈએ. પ્રેમ વગરનાં
પકવાન કરતાં સ્નેહના સૂકા રોટલામાં વધારે મીઠાશ રહેલી છે.
ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ દુર્યોધનના મહેલના મેવા મીઠાઈ આરોગ્વાનું
ટાળીને વિદુરના ઘેર જઈને ત્યાં ભાજુ ખાવાનું પસંદ કર્યું હતું.
આપણું સ્વમાન સાચવવા માટે આપણે જે કંઈ

નુકસાન વેઠવું પડે તે વેઠવું જોઈએ, પણ સ્વમાનને ભોગે
મળનારા મોટામાં મોટા માણસના આતિથ્યને સ્વીકારવું જોઈએ

નહિ. આપણે આપણું સ્વમાન જાળવીએ તેમજ અન્યોના

સ્વમાન પ્રત્યે પણ સભાન રહીએ.

(2) કડવા હોય લીમડા, પણ શીતળ તેની છંચ,
બાંધવ હોય અભોલડા, તોય પોતાની બાંચ.

➤ પ્રસ્તુત પંક્તિઓમાં કવિ કહેછે કે લીમડો સ્વાદમાં કડવો હોય છે,
પરંતુ તેનો છંચડો શીતળ હોય છે. ઉનાળામાં વટેમાર્ગુંઓ
લીમડાની છાયામાં અદભુત શીતળતાનો અનુભવ કરે છે. તેવી જ
રીતે આપણા ભાઈભાંડુ આપણી સાથે અભોલા રાખે તોપણ આપણે
સંકટમાં હોઇએ ત્યારે તેઓ આપણને મદદ કરવા માટે અચૂક દોડી
આવે છે, કારણ કે તેઓ આખરે તો આપણા જ છે.

બીજા લોકો આપણો તમાશો જોઈને રાજુ થાય છે, જ્યારે ભાઈને
આપણું દુઃખ જોઈને દુઃખ થાય. છે. તેથી ત સાચી લાગણીથી પ્રેરાઈને
મદદ દોડી આવે છે.

બીજું, આપણાં માબાપ, વડીલો અને ગુરુજનો આપણાને
ઠપકો આપે ત્યારે આપણે માંકું ન લગાડવું જોઈએ, કારણ ક તેઓને
આપણા પ્રત્યે જેવી લાગણી હોય છે તેવી લાગણી અન્ય વ્યક્તિઓને
હોતી નથી. તેમનાં કડવાં વેણુમાં આપણું હિત જ સમાયેલું હોય છે.
કહેવત પણ છે કે,

કસવી દવા મા જી પાય.

કસવા કારેલાંના ગુણ ન હોય કસવા
કસવાં વચન ન હોય કસવાં હો જી.

54. તમારી શાળાએ જરૂરિયાતમંદ વિદ્યાર્થીઓ માટે શરૂ કરેલ પુસ્તક બેન્કના
ઉદ્ઘાટન અંગેનો છપાજોગ અહેવાલ આશરે એકસો શબ્દોમાં તૈયાર કરો.

‘પુસ્તકબેન્ક’

ભાવનગર,
તા. 28 - 12 - 2018

ગયા વર્ષે અમારી શાળા શ્રવણ વિદ્યાધામના ભૂતપૂર્વ
વિદ્યાર્થીઓએ પ્રિન્સિપાલ પાસે જરૂરિયાતમંદ વિદ્યાર્થીઓ માટે
પુસ્તકબેન્ક શરૂ કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂકેલો અને તે માટે પૂરતો સહકાર

આપવાની ઇચ્છા દર્શાવેલી. પ્રિન્સિપાલની સંમતિ મળતાં ભૂતપૂર્વ
વિદ્યાર્થીઓએ મળીને ધોરણ 3 થી 12 સુધીના વિદ્યાર્થીઓ માટે દરેક
વિષયનાં પાઠ્યપુસ્તકો પુજળ સંખ્યામાં એકઠાં કર્યા. ભાવનગર
ગામની કેટલીક સેવાભાવી સંસ્થાઓ તેમજ દાનવીરોના નાણાકીય
સહકારથી પુસ્તકોની સાચવણી માટે જરૂરી ઇન્ડિયર, કમ્પ્યુટર તથા
અન્ય સામગ્રીઓ મેળવી. પ્રિન્સિપાલે શાળાના પુસ્તકાલયની બાજુમાં
જે એક અલગ વિશાળ ખંડ પુસ્તકબોંડ માટે ફાળવ્યો. શાળાના તમામ
શિક્ષકો તેમજ વિદ્યાર્થી સ્વયંસેવકોએ મળીને જુદાં જુદાં કબાટોમાં

પુસ્તકોને વ્યવસ્થિત રીતે ગોઠવી દીધાં. એક બાજુ કમ્પ્યુટર મૂક્યું હતું.
એમાં પુસ્તકોને લગતી સંપૂર્ણ માહિતી feed કરી દીધી હતી. આજુબાજુ
કેટલાંક ટેબલ-ખુરશી ગોઠવ્યાં હતાં. આ વિશાળ ખંડને રંગબેરંગી
કૂલોનાં તોરણથી સજાવ્યો હતો. તા. 27-12-2018 ના દિવસે
ઉદ્ઘાટનના કાર્યક્રમનો આરંભ સરસ્વતી વંદનાથી થયો. ત્યારપછી
પુસ્તકબેન્કનું ઉદ્ઘાટન જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારીના હસ્તે કરવામાં
આવ્યું. આ પ્રસંગે ગ્રામની સેવાભાવી સંસ્થાના અગ્રાંથ્ય મહાનુભાવો,
પ્રતિષ્ઠિત સજ્જનો, ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીઓ વગેરેની ઉપસ્થિતિમાં કેટલાક

જીવિયાતમંડ વિદ્યાર્થીઓને જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારીના હસ્તે પુસ્તકોનું
વિતરણ પણ કરવામાં આવ્યું. છેવટે પ્રિન્સિપાલે આ પુસ્તકબોંક જેવા
ઉમદા કાર્યમાં સહકાર આપનાર અને કાર્યક્રમને સફળ બનાવવામાં
સહભાગી થનાર જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારી, ગામની સેવાભાવી સંસ્થા,
દાતાઓ, અન્ય મહેમાનો તથા વિશેષ તો જેમને આવો સુંદર વિચાર
આવ્યો અને જેમની જહેમતથી આ કાર્ય પાર પડયું એ ભૂતપૂર્વ
વિદ્યાર્થીઓ વગેરેનો આભાર માન્યો. કાર્યક્રમના અંતે સૌભોજન કરી
છૂટા પડયા.

55. નીચે આપેલા ગદ્યખંડનો આશરે ત્રીજા ભાગમાં સંક્ષેપ કરી તેને

યોગ્ય શીર્ષક આપો : (4)

સ્વી અને પુરુષ આ મુસાફરી જેવા જીવનમાં એકસાથે મુસાફરી કરતાં માણસો છે. ગીત ગાનાર અને વાણિંત્ર વગાડનારમાં જો સુમેળ ન હોય, તો એ તાલબક્ષ અને કર્ણપ્રિય હોતું નથી એમ પતિ અને પત્નીમાં સુમેળ ન હોય, તો જીવન સંવાદી હોતું નથી. બંનેની પાસે બંને જણાં વર્તન અને વ્યવહારની બાબતમાં તદ્દન ચોખાપણું છાછે છે; પરંતુ જો પતિ પત્નીને વફાદાર રહેવા તૈયાર ન હોય

તો પત્ની પણ કંઈ પતિને વફાદાર રહેવા બંધાયેલી નથી. જગતનો
નિયમ છે કે કોઈ વ્યક્તિ જે રીત વર્તે એ જ રીત તે જોઈને બીજુ
વ્યક્તિ પણ વર્તતી હોય છે. અલબત્ત, પતિ અને પત્ની પોતપોતાની
ઇચ્છા પ્રમાણે સ્વધંદ આચરણ કરનારાં ન બને, પણ પોતાના પગ
ઉપર જ ઉલાં રહેનારાં અને સામાના આચારવિચારને યોગ્ય આદરથી
સ્વીકારનારાં બને. આમ નથી થતું તેથી જ પતિ અને પત્નીના જીવન
માં નાની વાતોને બહુ મોટું રૂપ આપી મોટા ઝડપ અને સંઘર્ષો થાય
છે.

“સંવાદી જીવન”

સ્થી અને પુરુષ જીવનમાં એક સાથે મુસાફરી કરતા
માણસો છે. આશી જો પતિ અને પત્ની વચ્ચે સુમેળ નહોય તો
જીવન સંવાદી રહેતું નથી. જીવનમાં ઝડપ અને સંઘર્ષને
નિવારવા બંનેએ એકબીજના આચાર-વિચારને આદરપૂર્વક
સ્વીકારવા જોઈએ.

56. આપેલા મુદ્રા આધારિત આશરે 250 શબ્દોમાં નિબંધ લખો : (8)

(1) મારું પ્રિય પુસ્તક

❖ મુદ્રા : પ્રેસ્ટાવના - પ્રિય પુસ્તક ગીતાનો પરિચય - પૂર્વકથા -
પુસ્તકમાં રહેલા બોધ - પુસ્તકની વિશેષતા - ઉપસંહાર
સારાં પુસ્તકોનું વાંચન આપણા જીવનને ઉજ્ઝૃત બનાવે છે.
સારાં પુસ્તકો મિત્ર, ગુરુ અને ભોમિયાની ગરજ સારે છે. આથી હું
હંમેશાં સારાં પુસ્તકો મારી પાસે રાખું છું. મેં મારી રૂચિ પ્રમાણે કેટલાંક
પુસ્તકોનું વાંચન અને મનન કર્યું છે.

એ બધાં પુસ્તકોમાં 'શ્રીમદ ભગવદ્ગીતા' નું પુસ્તક મને ખૂબ જ પ્રિય
છે.

બાઇબલ ખ્રિસ્તી ધર્મનું પુસ્તક છે; કુરાન મુસ્લિમાનોનું ધાર્મિક
પુસ્તક છે; તેમ શ્રીમદ ભગવદ્ગીતા, રામાયણ અને મહાભારત
હિંદુઓનાં ધાર્મિક પુસ્તકો છે. રામાયણમાં રામની કથા આવે છે. તેમાં
રામરાજ્યની વાત રજૂ કરવામાં આવી છે. મહાભારતમાં પાંડવો અને
કૌરવોના મહાયુદ્ધની કથા છે. આ બંને પુસ્તકો આપણા માર્ગદર્શક બની
શકે તેમ છે. પરંતુ નાની હોવા છતાં અત્યંત પ્રેરણાદયક એવી શ્રીમદ

ભગવદ્ગીતા મારું અત્યંત પ્રિય પુસ્તક છે. તેમાં વિષ્ણુનો અવતાર

ગણાતા ભગવાન શ્રીકૃષ્ણે અઢાર અધ્યાયમાં અજૂનને જીવન, મૃત્યુ અને જગત વિશે તાત્ત્વિક બોધ આપ્યો છે. ભગવાન શ્રીકૃષ્ણના મુખે ગવાયેલા શલોકો અને તેમાં ૨૪૪ થયેલા સરળ જીવનબોધને લીધે તે મારું પ્રિય પુસ્તક બની ગયું છે.

પાંડવો અને કૌરવો વચ્ચે રાજ્યની વહેંચણી અંગે ખટરાગ ઉભો થયો હતો. બાર વર્ષના વનવાસ અને એક વર્ષના અજ્ઞાતવાસ પછી પણ દુયોધને પાંડવોને તેમનું રાજ્ય પાછું આપવાની સાફ ના

પાડી દીધી. પાંડવો તરફથી કરવામાં આવેલા સંધિના તમામ પ્રયત્નો
નિષ્ઠળ ગયા. સંધિનો સંદેશ લઈને હસ્તિનાપુરમાં ગયેલા શ્રીકૃષ્ણનું
પણ દુયોધને અપમાન કર્યું. છેવટે પાંડવોને 'હવે તો યુદ્ધ એ જ
કલ્યાણા'નો માર્ગ અપનાવવો પડ્યો. પાંડવો અને કૌરવોની સેના
કુરુક્ષેત્રના મેદાન પર સામસામે ગોઠવાઈ ગઈ, ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ
અજૂનના રથના સારથી બન્યા, યુદ્ધના મેદાન પર પાંડવોની સામે
લીખ પિતામહ, ગુરુ દ્રોષ્ણ, વડીલો, કાકા, મામાં, મિત્રો, સસરા વગેરેને
લડવા માટે ઉલ્લેલા જોઈને અજૂન હતાશ થઈ જાય છે. એ યુદ્ધ

કરવાની ના પાડે છે, શસ્ત્રો હેઠા મૂકી દે છે. તે કહે છે કે 'સ્વજનોને
મારીને મને સ્વર્ગનું રાજ્ય મળવાનું હોય તો તે પણ મારે જોઈતું
નથી.'

અર્જુનને સગાં-સંબંધીઓથી મોહ ઉત્પન્ન થયેલો જોઈને
ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ તેને બોધ આપે છે. આ બોધનું પુસ્તક એટલે
શ્રીમદ ભગવદ્ગીતા. તેમાં તે અર્જુનને નિમિત્ત માત્ર હોવાનું કહે છે.
તે અર્જુનને જ્ઞાનયોગ, ભક્તિયોગ અને કર્મયોગનો સુંદર બોધ આપે
છે. બીજા અધ્યાયમાં સ્થિતપ્રજાનાં લક્ષ્ણો દર્શાવવામાં આવ્યાં છે.

શ્રીકૃષ્ણા ફળની અપેક્ષા રાખ્યા વિના નિજામ કર્મ કરવાનું જણાવે છે.
વળી, તે રાગ અને દ્રોષથી પર રહેવાનું પણ કહે છે. એને
અનાસકતભાવે લડવાનું કહે છે. ગીતાનાં ટ્રૂકાં ટ્રૂકાં સરળ વાક્યો
આપણાને સુંદર જીવનબ્યોધ આપી જાય છે. જેમ કે યોગ: કર્મસુ
કૌશલમ | સ્વર્ધર્મનિધનં શ્રેય: પરધરમો ભ્યાવહ: | વગેરે.

શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાના શ્લોકો સરળ રીતે યાદ રાખીને તનું
પઠન થઈ શકે છે અને ગાઈ પણ શકાય છે. આ શ્લોકોનો ગુજરાતી
અનુવાદ વાંચતાં ગીતાનું તત્ત્વજ્ઞાન સારી રીતે સમજું શકાય છે.

દુનિયાના શ્રેષ્ઠ ગ્રંથોમાં તને સ્થાન મળ્યું છે. દુનિયાની બધી
જ ભાષાઓમાં તનો અનુવાદ થયો છે.

અમારા ઘરમાં મારા દાદાજી અને મારા પિતાજી
દરરોજ ગીતાના એક અધ્યાયનો પાઠ કરે છે. હું પણ છેલ્લાં બે
વર્ષથી રોજ ગીતાના એક અધ્યાયનો પાઠ કરું છું. મને
ગીતાના કેટલાક શલોકો મોઢે થઈ ગયા છે. ગીતાની મહત્ત્વાની
સમજાવતાં એક સંસ્કૃત કવિએ કહ્યું છું કે,

**ગીતા સુગીતા કર્તવ્ય કિમન્યે: શાસ્ત્રવિસ્તરે: । અર્થાત् ગીતા
ને જ સારી રીતે ગાવી જોઈએ, બીજાં અનેક શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ
કરવાની કોઈ જરૂર નથી.**

(2) મારો પ્રિય તહેવાર

❖ મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - આપણા તહેવારો - નવરાત્રિનું ધાર્મિક મહત્વ -

નવરાત્રિની ઉજવણી - તહેવાર પ્રિય હોવાનું કારણ અને

ઉપસંહાર

દરેક દેશની પ્રજાને પોતાના આગવા તહેવારો હોય

છ. સંસ્કૃતમાં કહ્યું છે : ‘ઉત્સવ ખલુ પ્રિય માનવા’ પ્રજા ખરેખર

ઉત્સવપ્રિય હોય છ. તેમાંથે ભારતના લોકોને તહેવારોની ઉજવણી કરવાનું સૌથી વધારે ગમે છ. એકધારા જીવનથી આપણે કંટાળીએ

નહિ તે માટે તહેવારોનું આયોજન કરવામાં આવેલું છે.

આપણે વર્ષ દરમિયાન જન્માષ્ટમી, ગણેશચતુર્થી, પર્યુષણા,
સ્વાતંત્ર્યદિન, પ્રજાસત્તાકદિન, નવરાત્રિ, દશેરા, દિવાળી, ઉત્તરાયણ,
શિવરાત્રિ, રામનવમી, નાતાલ, હોળી, ઈદ વગેરે તહેવારો ઉજવીએ
છીએ. આટલા બધા તહેવારો ફુનિયાના બીજા કોઈ દેશમાં ઉજવાતા
જોવા નહિ મળે. ધાર્મિક તહેવારો આપણી ધર્મભાવનાને પોષે છે.
સામાજિક તહેવારો આપણા અરસપરસના સંબંધોમાં મીઠાશ લાવે છે.
રાષ્ટ્રીય તહેવારો આપણી રાષ્ટ્રભાવનાને વિકસાવે છે. મને ધાર્મિક

તહેવારો ગમે છે, અને એમાંય નવરાત્રિ એ મારો પ્રિય તહેવાર છે.

નવરાત્રિનો તહેવાર આસો સુદ એકમથી આસો સુદ નોમ

સુધી ઉજવાય છે. આ તહેવારની ઉજવણી પાછળ એક ધાર્મિક

માન્યતા રહેલી છે. દેવોને રંજડનારા મહિષાસુરને મારવા

અંબામાતાએ તેની સાથે નવનવ દિવસ સુધી યુદ્ધ કર્યું હતું. દસમા

દિવસે માતાજીને હાથે મહિષાસુરનો વધ થયો. તેની ખુશીમાં નવરાત્રિ

ઉજવાય છે. મહિષાસુરના વિનાશમાં માનવીની અંદર રહેલા ખડરિપુ

(છશત્રુ)ઓ કામ, કોધ, લોભ, મોહ, મદ અને મત્સરનો નાશ કરવાનો

ગુણાર્થ પણ રહેલો છે. નવરાત્રિ વિશે બીજુ પણ એક માન્યતા

પ્રચલિત છે : ત્રેતાયુગમાં ભગવાન રામે રાક્ષસરાજ રાવણા સાથે યુદ્ધ કરી તેનો સંહાર કર્યો હતો. તેની યાદમાં નવરાત્રિનો તહેવાર ઉજવવામાં આવે છે.

આસુરી (અસત્ય) તત્ત્વો સામે દૈવી (સત્ય) તત્ત્વોનો વિજય થયો. આથી લોકો નવ દિવસ સુધી શક્તિની આરાધના કરે છે. કેટલાક લોકો નવેનવ દિવસ નકોરડા ઉપવાસ કરે છે. આઠમના દિવસે માતાજીને નૈવેદ્ય ધરાવે છે. લોકો નોમને દિવસે હવન પણ કરે

છે. નવનવ દિવસ સુધી અનેરું ધાર્મિક વાતાવરણ સર્જીય છે.

નવરાત્રિમાં ઠેરઠેર મંડપો બાંધવામાં આવે છે. આ મંડપોમાં
માતાજીની સ્થાપના કરવામાં આવે છે. તેમાં દીવો અને ધૂપ કરવામાં
આવે છે. શ્રદ્ધા અને ભક્તિપૂર્વક માતાજીની આરતી કરવામાં આવે છે.
આરતીને અંતે પ્રસાદ વહેંચાય છે. માતાજીના ગરબા ગવાય છે:
ગામડાઓમાં અને શહેરની પોળોમાં ઠેરઠેર પરંપરાગત શેરીગરબાનું
આયોજન કરવામાં આવે છે.

જોકે શહેરોમાં નવરાત્રિના તહેવારમાં વેપારી વૃત્તિ પેસી

ગઈ છે. ડેક્ટેકાણે સંગીતમંડળીઓને બોલાવવામાં આવે છે. ગાયક
કલાકારો મધુર કંઠે ગરબા અને રાસ જ નહિ, ફિલ્મી ગીતો પણ ગાય
છે. એમના સહાયકો વાજીંત્રોના સૂર અને તાલની રમઝટ જમાવે છે.
યુવાનો, યુવતીઓ અને બાળકો સુંદર વેશભૂષામાં સજ્જ થઈને ગરબે
ધૂમે છે. રોશનીની આકમઝોળ અને યુવાનોની દાંડિયારાસની રમઝટ
જોવા લોકોના ટોળેટોળાં ઉમટે છે. મોડી રાત સુધી દાંડિયારાસની
રમઝટ જામે છે. ગરબાના રસિયાઓમાં અભૂતપૂર્વ હષોલ્લાસ જોવા
મળે છે. ગુજરાતના ગરબા દેશ અને દુનિયામાં ખૂબ જણીતા છે.

મને પણ ગરબે ધૂમવાનો અને દાંડિયારાસનો ખૂબ

શોખ છે. ભારતીય તહેવારોમાં વિશિષ્ટ મહત્ત્વ ધરાવતો

‘નવરાત્રિ’ મારો અતિ પ્રિય તહેવાર છે. હું મારી બહેનપણીઓ

સાથે ગરબા હરીકાઈમાં પણ ભાગ લઉં છું. આવી ઘણી

સ્પર્ધાઓમાં મને ઈનામ પણ મળ્યાં છે. મને ઘણી વાર એવો

વિચાર આવે છે કે નવરાત્રિનો તહેવાર વારંવાર આવતો હોય

તો કેવું સારું?

(3) ધરતીનો છેડો ધર

મુદ્દા : પ્રસ્તાવના - ધર : એક આશ્રયસ્થાન - ધર કોને ન કહેવાય? -

‘ધરતીનો છેડો ધર’ એ ઉક્તિનું રહસ્ય - ઉપસંહાર

સવારે દાણા ચણવા ગયેલાં પંખીઓ સાંજે પોતપોતાના
માળમાં પાછાં ફરે છે. સવારે નોકરીધંઘે ગયેલા લોકો સાંજે

પોતપોતાને ધેર પાછા ફરે છે. સવારે ઘેતરમાં કામ કરવા ગયેલા
ખેડૂતો સાંજે ધેર પાછા ફરે છે. સવારે ચારાની શોધમાં નીકળેલા
ગોવાળિયાઓ અને ગાયોનાં ધણ પણ સાંજે ધર ભણી પાછાં વળે છે.

આમ, માનવી હોય કે પશુપંખી, સાંજે તેમને પોતાના ઘરે પાછાં ફરતાં
આનંદ થાય છે.

ઘર એ માનવીનું, માળો એ પંખીનું, તો ગુફા એ સિંહ જેવાં
પ્રાણીઓનું આશ્રયસ્થાન છે. દરેક જીવને પોતાના ઘરમાં કે આશ્રય
સ્થાનમાં નિરાંતનો અનુભવ થાય છે. માનવી સાંજે ઘરે આવીને
જમીપરવારીને આરામ કરે છે. તે પોતાનાં બાળકો અને પત્ની સાથે
બેસીને પોતાની દિવસભરની પ્રવૃત્તિઓની તથા સુખદુઃખની વાતો કરે
છે. સાંજે બાળકો પણ માબાપ અને અન્ય કુટુંબીજનો સાથે મોકલા

મને વાતચીત કરે છે. ઘરના વાતાવરણમાં બાળકોને સહજ રીતે જ
કેટલીક તાલીમ મળે છે. તેમનામાં માબાપના સારા સંસ્કારો ઉતરે છે.
ઘર અને નિશાળ એ બંને બાળકની તાલીમશાળાઓ છે. બાળકનો
વધુમાં વધુ વિકાસ તેના ઘરમાં જ થાય છે. ઘરમાં કોઈ સાજુ-માંડુ
થાય ત્યારે ઘરના સભ્યો તેની સેવા કરે છે. સંયુક્ત કુટુંબમાં મા-બાપ,
કાકા-કાકી, દાદા-દાદી વગેરે સાથે રહેતાં હોય છે. આથી એ સૌને
એકબીજાની હુંક મળી રહે છે.

જે ઘરના સભ્યો યંત્રવત् જીવન જીવતાં હોય, એમને

એકબીજા પત્રે લાગણી ન હોય અને એમનામાં એકબીજાને મદદરૂપ
થવાની ભાવના ન હોય, તે ઘરને ઘર કહી ન શકાય. જ્યાં સતત
કળિયાકંકાસ થતા હોય, કુટુંબના સભ્યો પરસ્પર અવિશ્વાસ રાખતાં
હોય, કોઈકોઈની માનમર્યાદા સાચવતું ન હોય, કુટુંબના દરેક સભ્યના
મનમાં માત્ર સ્વાર્થની જ ભાવના હોય, એકબીજાને મદદરૂપ થવાની
ભાવના ન હોય, તો તે ઘર નથી, નિર્જીવ મકાન છે.

“Hands make house, hearts make home.”

પોતાનું ઘર નાનું હોય કે મોટું, કાચું હોય કે પાકું, પરંતુ

માનવીને પોતાના ઘરમાં સુખ અને શાંતિનો અનુભવ થાય છે. આવો
અનુભવ તેને બીજે ક્યાંય થતો નથી. તે પોતાના ઘરમાં સર્વત્ર મુક્ત
રીતે હરીકરી શકે છે. માનવી દુનિયાના ગમે તે દેશમાં જાય અને
ત્યાં ગમે તેટલી સારી સગવડો ભોગવે, છતાં તેને તેના જીવનમાં
કંઈક ખૂટતું હોય તેમ લાગે છે. આથી તે બચેની અનુભવે છે. જ્યારે
તે પોતાના ઘરમાં આવી પહોંચે છે, ત્યારે જ તેને 'હાશ' નો અનુભવ
થાય છે. માતાને પોતાના બાળક પ્રત્યે જેવી લાગણી હોય છે એવી
જ લાગણી માનવીને પોતાના ઘર પ્રત્યે હોય છે. બાંગ્યુંતૂટયું પણ

પોતાનું ખોરડું માણસને અતિ પ્રિય હોય છે. માટે જ “ધરતીનો છેડો
ધર” એમ કહેવાય છે.

આ બાબતને વિશાળ અર્થમાં લઈએ તો એવું કહી શકાય
કે, વતનની ધૂળમાં આપણાને જે મજા આવે છે તે પરદેશની પાકી
સડકો પર પણ નથી આવતી. કવિશ્રી આદિલ મનસૂરીએ લખ્યું છે :

“વતનની ધૂળથી માથું ભરી લઉં આદિલ;
ફરી આ ધૂળ, ઉમ્રભર મળો ન મળો.”

વતનના ખોરડામાં આપણાને જે સુખશાંતિનો અનુભવ થાય

છે, એવો અનુભવ પરદેશના આલીશાન બંગલામાં પણ નથી
થતો. વતનના રોટલામાં જે મીઠાશ રહેલી છે, તે પરદેશના
પકવાનમાં પણ નથી હોતી. માટે જ એક કવિએ કહ્યું છે :

“મારું વનરાવન છે રૂડું કે વૈકુંઠ નહિ રે જાવું.”

Thanks

For watching